

HISTORIA DE LA MÚSICA (CONTEMPORÀNIA): Del dodecafonisme a les *raves*

Introducció, objectius i metodologia del curs

Hi ha una cèlebre cita, atribuïda a Frank Zappa, Thelonius Monk o Elvis Costello, entre d'altres, que afirma que «parlar sobre música és com ballar sobre arquitectura». Rere aquesta afirmació sembla amagar-se una advertència respecte el caràcter inefable de la música, la seva condició d'experiència que defuig qualsevol esforç per part del llenguatge i de les paraules de referir-s'hi amb pretensió explicativa. La música entesa, doncs, com un fet que demanda una vivència immediata a l'hora d'entendre la seva complexitat i el seu abast com a fenomen cultural, psicològic i fins i tot, perquè no, espiritual.

Quin sentit té, doncs, plantejar un curs-laboratori sobre la història de la música contemporània i encapçalar al mateix temps la seva presentació recurrent a una advertència preliminar que sembla qüestionar la validesa de qualsevol eina discursiva o narrativa al voltant del fet musical? Potser el que proposem en aquest curs és quelcom tan peregrí i absurd com podria ser-ho dissenyar un taller de dansa que tingués l'arquitectura com a font d'inspiració?

No creiem que sigui ben bé així. El que aquesta cita ve a dir-nos, en certa manera, és que la música ens exigeix cercar drecceres i mecanismes per mitjà dels quals siguem capaços de transmetre la seva condició d'experiència particular, refractària a meres retòriques descriptives. I que per tant ens empeny, fins allà on puguem, a fer un ús més audaç, imaginatiu, tal vegada poètic, de les paraules a l'hora de referir-nos-hi. Això és especialment delicat quan ens proposem gestionar un concepte com el d'història, tan susceptible d'incórrer en la morosa estratègia de reduir el seu objecte d'estudi a una mera seqüència de fets i dades ordenades segons criteris estrictament literals, cronològics i descriptius.

Però precisament l'evolució i els diversos periples de la música en aquest període que convenim a anomenar «contemporani» ja duen incorporada la necessitat d'assajar mètodes d'exploració que poc tenen a veure amb el que podríem considerar una visió convencional del relat històric. La música contemporània, des de les crítiques renovacions dutes a terme al tombant dels segles XIX i XX per compositors com Schönberg, Alban Berg o Stravinsky fins a les seves manifestacions més inclassificables i heterogènies en el context de la música popular de les darreres dècades, es caracteritza per oferir una història de sí mateixa especialment laberíntica, complexa, en cap cas lineal ni acomodada. Una història que de vegades sembla moure's en espiral, en d'altres de manera retràctil i en d'altres directament caòtica. Només així es pot entendre que es puguin establir connexions tan (aparentment) esbojarrades com les que ens permeten agermanar a Erik Satie amb la música Ambient, el minimalisme amb el Krautrock o a John Cage amb l'ideari del Do It Yourself encetat pel moviment punk. O que el seu rizomàtic desplegament sigui capaç d'assentar les bases d'una implacable segregació entre música culta i música popular i, gairebé al mateix temps, promoure una fructífera simbiosi entre ambdues.

En aquest curs-laboratori que ens disposem a encetar abordarem aquesta peculiar i prolífica seqüència amb l'objectiu, no tant d'oferir un recorregut descriptiu dels seus diversos episodis i les seves característiques formals (que també) sinó, sobre tot, un marc de comprensió i anàlisi de les múltiples manifestacions que pren la música a la contemporaneïtat i de les fecundes interrelacions que estableix amb els contextos culturals i socials en què aquestes manifestacions brollen i prenen forma. Per a això emprarem tant recursos teòrics (textos, esquemes i presentacions) com audiovisuals (sonors, videogràfics) i fins i tot assajarem, si el temps i les condicions ens ho permeten, alguna que d'altra incursió en el format de taller a partir de senzills reptes i exercicis...

Programa general de continguts del curs

[Nota: aquest programa està concebut com un guió preliminar, un full de ruta amb què orientar i estructurar els continguts previstos durant el curs. Això implica que l'ordenació de les temàtiques que s'hi inclouen es pot veure lleugerament modificada (abreujada, expandida o compactada) en funció de l'evolució de les sessions, a fi d'adaptar-la al ritme i necessitats del grup]

- 1) La crisi dels paradigmes clàssics i la gènesi de la «música contemporània»: Debussy, Schönberg, Stravinsky, Alban Berg
- 2) El biaix contemporani i l'escissió entre «alta» i «baixa» cultura: simple formalitat o presa de posició socio-política?
- 3) Les avantguardes, baula vers la radicalitat i l'experimentació. Dos casos singulars:
  - a) De la *música de mobiliari* (Satie) a Muzak i l'ambient
  - b) De la poètica del soroll (Russolo) a l'industrialisme
- 4) «Baixa cultura», «Art Adotzenat», *Entartete Kunst...* del menyspreu ideològic i intel·lectual als fenòmens de masses i l'apoderament artístic (jazz, rock, pop i d'altres nissagues)
- 5) Cartografies de la complexitat a les músiques contemporànies: Pierre Boulez, Morton Feldman, LaMonte Young, Edgar Varèse, Iannis Xenakis...
- 6) Paisatge, tecnologia i els registres de la (aparent) deshumanització de l'art: Música Concreta (Pierre Schaffer, Pierre Henry), Electroacústica (Stockhausen), cibernètica, atzar i aleatorietat...
- 7) Plecs i re-plecs de la música rock (1)
El rock considerat com una de les Belles Arts: del Rock Progressiu a l'Art-Rock, passant pel Glam i la New Wave
- 8) Plecs i re-plecs de la música rock (2)
Vindicació de la música «vulcànica»: metalls en combustió (del Hard-Rock al Grindcore i més enllà de la cúpula del tro)
- 9) Minimalisme, misticisme, èxtasi; o com la frontissa John Cage/Brian Eno obre les encluses al trànsit Tecno
- 10) *Desordem e Progresso*; la naturalització del caos i la improvisació
- 10) Nous passatges de la utopia/distopia futurista: de Kraftwerk al Tecno de Detroit
- 11) Apoderament i desfermament de la racialitat musical; mitologies del «Black Power»
- 12) *Do It Yourself!* (D'aquella manera): bricolatge, reciclatge i apropiacionisme en els llots del Punk i els detritus post-industrials

Bibliografia de referència

Aquest llistat bibliogràfic no té pretensió de ser treballat amb obligatorietat i detall per part dels alumnes. És, en tot cas, una «caixa d'eines» a la qual s'anirà recorrent amb regularitat per a documentar i clarificar certs aspectes de cada sessió. Es proveiran petits dossiers de lectura i consulta que facilitaran el seguiment de les classes, oferint a cada alumne la possibilitat d'aprofundir en l'obra dels autors seleccionats en funció dels seus interessos i necessitats.

- Adorno, Th. W: *Teoría Estética*; Madrid, Taurus
- Attali, J: *Ruidos; ensayo sobre la economía política de la música*; Madrid, Siglo XXI
- Bagunyà, B. / Besora, M: *Trapologia*; Barcelona, Ara Llibres
- Barber, Ll: *La mosca tras la oreja; de la música experimental al arte sonoro en España*; Madrid, Fundación Autor
- Blánquez, J: *Loops. Una historia de la música electrónica en los siglos XX-XXI* (2 vols); Barcelona, Reservoir Books
- Cage, J: *Silencio*; Madrid, Árdora Ediciones
- Eno, B. / Schmidt, P: *Estrategias oblicuas*; edició online disponible a www.natxo.com.ar
- Foster Wallace, D. / Costello, M: *Ilustres raperos. El rap explicado a los blancos*; Barcelona, Malpaso
- Gillet, Ch: *Historia del rock. El sonido de la ciudad*; Barcelona, Robin Book
- Gioia, T: *Historia del Jazz*; Barcelona, Turner
- Higgs, J: *The KLF. Caos y magia: la banda que quemó un millón de libras*; Madrid, Libros Walden
- Marín, A (aka Nubla, V): *La nueva música . Del Industrial al Tecno-Pop* (descatalogat)
- Marcus, G: *Mystery Train. Imágenes de América en la música rock & roll*; Barcelona, Contra Ediciones
- Rastros de carmín. Una historia secreta del siglo XX*; Barcelona, Anagrama
- Mudrian, A: *Eligiendo muerte. La improbable historia del Death Metal y Grindcore* (descatalogat)
- Nachmanovitch, S: *Free Play. La improvisación en la vida y en el arte*; Barcelona, Paidós
- Nubla, V: *La música (como) destornillador*; Madrid, Colectivo Actividad
- Pardo, J.L: *Esto no es música. Introducción al malestar en la cultura de masas*; Barcelona, Galaxia Guttenberg
- Ross, A: *El ruido eterno. Escuchar el siglo XX a través de la música*; Barcelona, Seix Barral
- Russolo, L: *El arte de los ruidos; la música futurista*; Madrid, Casimiro Libros
- Satie, E: *Cuadernos de un mamífero*; Madrid, Árdora Ediciones
- Schaeffer, P: *Tratado de los objetos musicales*; Madrid, Alianza
- Sicko, D: *Tecno Rebels. Los renegados del funk electrónico*; Barcelona, Alpha Decay
- Stubbs, D: *Future Days. El Krautrock y la construcción de la Alemania moderna*; Buenos Aires, Caja Negra
- Toop, D: *Océanos de sonido. Palabras en el éter, música ambient y mundos imaginarios*; Buenos Aires, Caja Negra.

Sebastià Jovani (Barcelona, 1977) és escriptor, investigador cultural i «performer» a hores convingudes. Llicenciat en Filosofia i especialitzat en Estètica, ha publicat prop d'una desena de llibres que abasten la novel·la, l'assaig, el relat filosòfic i l'experimentació textual entre d'altres, a més de col·laborar en diverses antologies i mitjans de comunicació. Entre el 2007 i el 2013 fou responsable de comunicació i codirector de l'àrea artística de l'associació Gràcia Territori Sonor, responsable, entre d'altres activitats del Festival/Dispositiu LEM de música experimental. Ha impartit i segueix impartint cursos i seminaris sobre literatura, pensament i cultura contemporànies i Rera el seu avatar Èdipalstròpics ha gestat diversos projectes d'experimentació artística, com ara el binomi de brutalisme sonor *Riotalstròpics* (conjuntament amb el creador visual Riot Über Alles) o la performance multimèdia *Ur-Sonate de la Extinció*.